

Sygnatura akt: V GC 2077/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

K., dnia 19 sierpnia 2020 r.

Sąd Rejonowy w Kaliszu w V Wydziale Gospodarczym w składzie:

Przewodniczący: sędzia Katarzyna Górna-Szuława

po rozpoznaniu w dniu 19 sierpnia 2020 r. w Kaliszu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa: **B. Ś.**

przeciwko: (...) **Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Z.**

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Z. na rzecz powoda B. Ś. kwotę 50.163,00 zł (pięćdziesiąt tysięcy sto sześćdziesiąt trzy złote 00/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi kwot:

- 163,00 zł od dnia 26 kwietnia 2018 r. do dnia zapłaty,
- 50.000,00 zł od dnia 20 lipca 2016 r. do dnia zapłaty,

2. zasądza od pozwanego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Z. na rzecz powoda B. Ś. kwotę 7.926,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 5.417,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

sędzia Katarzyna Górna-Szuława

Sygn. akt V GC 2077/18

UZASADNIENIE

Dnia 26 kwietnia 2018 r. (data stempla pocztowego) powód B. Ś. reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika wystąpił do Sądu Rejonowego

w K. V Wydziału Gospodarczego przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. z pozwem o zapłatę kwoty 50.163,00 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 163,00 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty i od kwoty 50.000,00 zł od dnia 20 lipca 2016 r. do dnia zapłaty. Nadto wniósł o zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 zł.

W uzasadnieniu pozwu powód podał, że strony w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zawarły umowę sprzedaży, na podstawie której pozwana zobowiązała się do przeniesienia na rzecz powoda własności kombajnu do zbioru warzyw marki S. L.,

a powód zobowiązał się do zapłacenia pozwanej uzgodnionej ceny oraz odbioru maszyny. Powód wskazał, że pozwana przesłała mu na maila przygotowany przez siebie projekt umowy, który powód podpisał i elektronicznie odesłał jej scan. Podniósł, że pozwana nigdy nie doręczyła mu oryginału tej umowy. Powód wskazał, że w dniu 27 kwietnia 2016 r. wydał dyspozycję przelania na rachunek bankowy pozwanej spółki kwoty 50.000,00 zł tytułem zaliczki

na zakup maszyny. Jednocześnie poinformował ją, iż reszta ceny zostanie uregulowana z kredytu, pożyczki albo leasingu. Dnia 12 maja 2016 r. powód złożył wniosek o finansowanie zakupu maszyny do (...) Spółka Akcyjna. W celu uzyskania leasingu niezbędne było współdziałanie pozwanej, gdyż bank zażądał przedłożenia zdjęć kombajnu oraz faktury jego zakupu. W dniu 20 maja 2016 r. pozwana przesłała powodowi tylko zdjęcia maszyny. Dlatego też pracownik banku zwrócił się bezpośrednio do pozwanej o dostarczenia dokumentu zakupu kombajnu. Pozwana przesłała go do banku dnia 31 maja 2016 r. Tego samego dnia pracownik banku poinformował ją, że wniosek powoda o dofinansowanie zakupu maszyny został rozpatrzony pozytywnie. Zawiadomił również pozwaną spółkę o konieczności przeprowadzenia kompensaty istniejącego zobowiązania spółki z wierzytelnością powstałą w związku z zawartą przez powoda umową leasingu. Dokonanie kompensaty było uzależnione od zgody pozwanej, której ta nie wyraził w określonym terminie. Powód wskazał, że pismem z dnia 01 czerwca 2016 r. pozwana wezwała go do realizacji umowy i zapłaty reszty ceny w wysokości 675.700,00 zł w terminie do dnia 07 czerwca 2016 r. pod rygorem rozwiązania umowy z winy powoda oraz zaliczenia wpłaconej zaliczki na poczet kary umownej określonej w treści łączącej strony umowy. Zaś dnia 08 czerwca 2016 r. złożyła oświadczenie o odstąpieniu od umowy i przesłała powodowi notę obciążeniową na kwotę 50.000,00 zł tytułem kary umownej. Powód nie uznał oświadczenia pozwanej i sam, w dniu 30 czerwca 2016 r. złożył oświadczenie o odstąpieniu od umowy z uwagi na sprzedaż maszyny innemu podmiotowi oraz wezwał pozwaną do zwrotu uiszczonej zaliczki.

Zarządzeniem z dnia 14 maja 2016 r. Referendarz Sądowy nakazał zwrócić pozew pełnomocnikowi powoda z uwagi brak opłaty sądowej. Z przedmiotowym rozstrzygnięciem nie zgodził się pełnomocnik powoda i złożył skargę. Zarządzeniem z dnia 09 lipca 2018 r. Przewodnicząca stwierdziła utratę mocy zaskarżonego orzeczenia i nadała sprawie dalszy bieg.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 12 lipca 2018 r. w sprawie sygn. akt V GNC 2272/18 Sąd Rejonowy w Kaliszu V Wydział Gospodarczy w osobie Referendarza Sądowego uwzględnił żądanie powoda.

Z przedmiotowym rozstrzygnięciem nie zgodziła się pozwana spółka reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika i w dniu 10 sierpnia 2018 r. (data wpływu) złożyła sprzeciw. Wniosła o oddalenie powództwa w całości i obciążenie powoda kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu zgłosiła zarzut potrącenia wierzytelności oraz nieistnienia roszczenia. Podała iż, zgodnie z umową łączącą strony reszta ceny nabycia maszyny miała być uiszczona przez powoda do dnia wydania kombajnu tj. do dnia 31 maja 2016 r. Powód zaś nie wywiązał się z umowy, wobec czego pismem z dnia 09 czerwca 2016 r. odstąpiła od umowy. Pozwana wskazała, że powód samodzielnie podjął decyzję o finansowaniu zakupu kombajnu z pożyczki bankowej, nie może więc zarzucać jej, że opóźnienia w realizacji umowy wynikały z jej winy. Podniosła, że przekazywała dokumenty żądane przez bank tak szybko, jak tylko było to możliwe. Pozwana podała, że nie mogła się zgodzić na podpisanie kompensaty, gdyż bank chciał nią objąć również koszty dodatkowe, niewynikające z umowy. Wskazała, że po upływie terminu do zapłaty reszty ceny odstąpiła od umowy i wystawiła powodowi notę obciążeniową z uwagi na niewykonanie przez niego umowy na kwotę 50.000,00 zł.

W toku procesu strony podtrzymały swoje stanowisko w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód B. Ś. prowadzi gospodarstwo rolne w miejscowości (...). Zaś pozwana M. (...) z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Z. jest wpisana do rejestru przedsiębiorców prowadzonego w ramach Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem (...).

Fakty bezsporne.

W dniu 26 kwietnia 2016 r. strony zawarły umowę sprzedaży samojezdnego kombajnu do zbioru warzyw marki S. L., rok produkcji 2010, nr seryjny (...) (§1). Cenę maszyny ustaliły na kwotę 590.000,00 zł netto, tj. 725.000,00 zł brutto (§3 ust. 1 i 4). Powód zobowiązał się zapłacić pozwanej zaliczkę na poczet ceny zakupu maszyny w wysokości 50.000,00

zł w terminie do dnia 28 kwietnia 2016 r., a resztę ceny przed odbiorem maszyny (§4 ust. 1). Strony uzgodniły, że wydanie maszyny nastąpi w siedzibie pozwanej spółki do dnia 31 maja 2016 r. (§5 ust. 1 i 2). Zastrzegły, iż przed wydaniem maszyny pozwana będzie mogła odstąpić od umowy, jeżeli powód nie dokona wpłaty zaliczki w terminie i na zasadach określonych w umowie lub nie dokona zapłaty pełnej ceny do dnia wydania maszyny, zaś w przypadku rozwiązania umowy przed wydaniem kombajnu z przyczyn leżących po stronie powoda pozwanej miała przysługiwać kara umowna w wysokości kwoty zaliczki (§7 ust. 1 i 2).

Dowód: umowa sprzedaży k. 20-21.

W dniu 26 kwietnia 2016 r. prezes pozwanej spółki (...) przesłał powodowi na jego adres mailowy projekt umowy. Powód go podpisał i elektronicznie odesłał pozwanej scan dokumentu.

Fakt bezsporny, a nadto: korespondencja mailowa k. 22-23.

W dniu 27 kwietnia 2016 r. powód przelał na rzecz pozwanej spółki 50.000,00 zł tytułem zaliczki na zakup kombajnu.

Okoliczność bezsporna, a nadto: potwierdzenie przelewu k. 45.

Powód zdecydował się na sfinansowanie pozostałej do zapłaty kwoty z leasingu. Pozwana o tym wiedziała już w dacie zawarcia umowy. Dnia 27 kwietnia 2016 r. ofertę leasingu przygotował mu (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.. Ofertę taką przygotował również (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W..

Dowód: oferta (...) S.A. wraz z załącznikami k. 24-28, oferta (...) S.A. k. 29-32, zeznanie świadków: A. Ś. k. 149-150, e-protokół rozprawy z dnia 08.04.2019r. 00:03:31-00:19:30, V. K. k. 150-151, e-protokół rozprawy z dnia 08.04.2019r.00:19:53-00:32:30, K. Ś. e-protokół rozprawy z dnia 08.04.2019r. 00:32:51-00:45:00, przesłuchanie powoda B. Ś. k. 188-189v, e-protokół rozprawy z dnia 20.01.2020r. 00:01:42-00:15:00.

W dniu 12 maja 2016 r. powód złożył wniosek do (...) Spółka Akcyjna o finansowanie zakupu maszyny.

Dowód: wniosek o finansowanie wraz z załącznikami k. 33-44.

Niezbędnym warunkiem rozpoznania wniosku było dostarczenie pozwaną faktury zakupu oraz fotografii maszyny. Mailem z dnia 12 maja 2016 r. powód zwrócił się do pozwanej spółki z prośbą o dostarczenie zdjęć kombajnu wraz ze specyfikacją techniczną, poświadczeniem od kogo został zakupiony oraz czy był nowy. Wskazał, że są one niezbędne dla załatwienia leasingu. Prośbę ponowił dnia 18 maja 2018 r. W odpowiedzi z dnia 19 maja 2016 r. M. M. poinformował go, iż kombajn został zakupiony od firmy (...) oraz, że nie posiada już specyfikacji technicznej, a zdjęcia zostaną wykonane i przesłane „w wolnej chwili”.

Dowód: korespondencja e-mailowa k. 46-47, zeznanie świadków: A. Ś. k. 149-150, e-protokół rozprawy z dnia 08.04.2019r. 00:03:31-00:19:30, V. K. k. 150-151, e-protokół rozprawy z dnia 08.04.2019r.00:19:53-00:32:30, K. Ś. e-protokół rozprawy z dnia 08.04.2019r. 00:32:51-00:45:00, przesłuchanie powoda B. Ś. k. 188-189v, e-protokół rozprawy z dnia 20.01.2020r. 00:01:42-00:15:00.

Również pracownica (...) Spółka Akcyjna M. K. kilkakrotnie zwracała się do pozwanej o dostarczenie faktury zakupu maszyny. Były z tym problemy. Pozwana wysłała ją dopiero w dniu 31 maja 2016 r.

Dowód: korespondencja mailowa k. 48-55.

M. K. poinformowała strony, że transakcja została rozpatrzona pozytywnie i zaakceptowana do realizacji. Zostały wyznaczone warunki, które strony musiały spełnić. Podstawowym warunkiem była wycena maszyny oraz podpisanie dokumentów przez pozwaną spółkę. W tego typu transakcjach współpraca dostawcy, czyli pozwanej była niezbędna. Ponieważ pozwana spółka była w trakcie zaawansowanej windykacji w banku, warunkiem zakupu było porozumienie w zakresie jej należności i skompensowanie zobowiązań. Pozwana wiedziała, że musi je złożyć. M. K. kilka razy

kontaktowała się z M. M. w tej sprawie. W pewnym momencie przestał od niej odbierać telefony i odpowiadać na maile. Wcześniej poprosił o przygotowanie pisma zawierającego oświadczenie o kompensacie, ale bank nie mógł tego zrobić. Pozwana kwestionowała wysokość kosztów windykacji objętych kompensatą. Żeby uprościć transakcję bank częściowo je umorzył. Jednakże pozwany przeciągał procedury. Oświadczenie o kompensacie było warunkiem uruchomienia finansowania zakupu kombajnu. Sam leasing był przyznany wystarczająco wcześniej, żeby dochować wszystkich terminów realizacji umowy.

Dowód: korespondencja mailowa k. 48-55, zeznania świadków: A. Ś. k. 149-150, e-protokół rozprawy z dnia 08.04.2019r. 00:03:31-00:19:30, V. K. k. 150-151, e-protokół rozprawy z dnia 08.04.2019r.00:19:53-00:32:30, M. K. k. 162v-163, e-protokół rozprawy z dnia 19.09.2019r. 00:02:24-00:24:15 i M. A. k. 163-164, e-protokół rozprawy z dnia 19.09.2019r. 00:23:33-00:45:20, przesłuchanie prezesa zarządu pozwanej spółki (...) motławskiego k. 189, e-protokół rozprawy z dnia 20.01.2020r. 00:15:29-00:31:00, przesłuchanie powoda B. Ś. k. 188-189v, e-protokół rozprawy z dnia 20.01.2020r. 00:01:42-00:15:00.

Oświadczenie o kompensacie nie zostało przez pozwanego dostarczone do banku, wobec czego środki nie zostały uruchomione i nie doszło do sfinansowania zakupu maszyny.

Fakt bezsporny.

Pismem z dnia 01 czerwca 2016 r. pozwana wezwała powoda do realizacji łączącej strony umowy sprzedaży i zapłaty kwoty 675.700,00 zł brutto z tytułu reszty ceny nabycia kombajnu. Wskazała, iż w przypadku niezapłacenia i nieodebrania maszyny w terminie do dnia 07 czerwca 2016 r. umowa zostanie rozwiązana z winy powoda, a uiszczona przez niego zaliczka zaliczona na poczet kary umownej w myśl § 7 ust. umowy. Natomiast pismem z dnia 08 czerwca 2016 r. pozwana odstąpiła od umowy sprzedaży łączącej strony. Jako podstawę prawną wskazała art. 491 kc. Tego samego dnia wystawiła powodowi notę obciążeniową nr NO/01/06/2016 na kwotę 50.000,00 zł tytułem kary za niewykonanie umowy z dnia 26 kwietnia 2016 r. Jednocześnie zapisała w jej treści, że wpłata zaliczki na poczet zakupu kombajnu zostaje zaliczona na poczet noty. Powód o odstąpieniu od umowy i wystawieniu noty obciążeniowej został powiadomiony przez M. M. mailem z dnia 09 czerwca 2016 r. W odpowiedzi powód odpisał, że z uwagi na sytuację z bankiem, jest w stanie natychmiast zapłacić za kombajn gotówką, na co pozwana nie wyraziła zgody.

Dowód: wezwanie k. 56, oświadczenie o odstąpieniu k. 57, nota obciążeniowa k. 58, e-mail k. 59, 61, przesłuchanie powoda B. Ś. k. 188-189v, e-protokół rozprawy z dnia 20.01.2020r. 00:01:42-00:15:00.

W piśmie z dnia 16 czerwca 2016 r. pełnomocnik powoda podniósł, że uznaje oświadczenie pozwanej o odstąpieniu od umowy za bezskuteczne. Jednocześnie wezwał ją do wykonania umowy, w szczególności do wskazania sposobu uiszczenia reszty ceny oraz do wydania maszyny pod rygorem odstąpienia od umowy.

Dowód: wezwanie k. 63-64.

Pismem z dnia 21 czerwca 2016 r. pełnomocnik pozwanej spółki oświadczył, iż pozwana skutecznie odstąpiła od umowy. Podniósł, że powód pomimo wyznaczenia mu dodatkowego terminu, nie uiszczył całej wymaganej ceny i z uwagi na to oświadczenie o odstąpieniu od umowy wyłącznej winy powoda wywarło skutki prawne.

Dowód: pismo k. 65-66, pełnomocnictwo k. 67.

Pismem z dnia 30 czerwca 2016 r. powód złożył oświadczenie o odstąpieniu od umowy zawartej w dniu 26 kwietnia 2016 r. Jako podstawę tego odstąpienia wskazał fakt niezastosowania się przez spółkę do żądania określonego w korespondencji z dnia 16 czerwca 2016 r. oraz sprzedania przez pozwaną maszyny innemu podmiotowi. Jednocześnie powód wezwał pozwaną do zwrotu uiszczonych zaliczek w kwocie 50.000,00 zł w terminie 1 dnia od otrzymania wezwania pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Wezwanie doręczono pozwanemu w dniu 01 lipca 2016 r.

Dowód: oświadczenie o odstąpieniu o umowy k. 68, potwierdzeniem nadania i odbioru przesyłki pocztowej k. 68-71.

W piśmie z dnia 09 sierpnia 2018 r. pozwana złożyła powodowi oświadczenie o potrąceniu wierzytelności wynikającej z noty obciążeniowej nr NO/01/06/2016 w wysokości 50.000,00 zł z wierzytelnością powoda wobec pozwanej w kwocie 50.000,00 zł z tytułu wpłaconej zaliczki na poczet umowy sprzedaży z dnia 26 kwietnia 2016 r.

Dowód: oświadczenie o potrąceniu wierzytelności k. 111.

Zaliczka nie została zwrócona przez pozwaną.

Fakt bezsporny.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów: dokumentów przedłożonych do akt przez strony, zeznań świadków: A. Ś., W. K., K. Ś., M. K. i M. A. oraz przesłuchania stron.

Sąd uznał za wiarygodne dokumenty, z których dowód przeprowadzono w toku postępowania. Ich autentyczność oraz prawdziwość stwierdzonych w nich faktów nie budziła jego wątpliwości, nie zostały one również zakwestionowane przez żadną ze stron procesu (art. 230 kpc).

Również zeznania słuchanych w sprawie świadków Sąd uznał za wiarygodne, gdyż były one spontaniczne, spójne, logiczne i znajdowały potwierdzenie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Nadto nie zostały kwestionowane przez strony procesu (art. 210§2 kpc i 230 kpc).

Z uwagi na powyższe okoliczności Sąd dał wiarę również zeznaniom stron.

Stan faktyczny w przedmiotowej sprawie był w zasadzie bezsporny. Spór stron sprowadzał się zaś do ustalenia, czy powstały przesłanki uzasadniające obciążenie powoda przez pozwaną kary umownej za niewywiązanie się przez niego z łączącej strony umowy, a także czy pozwana spółka mogła skutecznie potrącić swoją wierzytelnością z tego tytułu z wierzytelność powoda o zwrot uiszczony zaliczki.

Sąd zważył, co następuje:

W przedmiotowej sprawie powód domagał się od pozwanej spółki zwrotu zaliczki uiszczony na poczet zakupu kombajnu do warzyw w wysokości 50.000,00 zł. Jako podstawę swojego roszczenia wskazywała odstąpienie od umowy z winy powoda. W sprzeczności od nakazu zapłaty pozwana spółka zakwestionowała roszczenie powoda wskazując, że po upływie terminu do zapłaty reszty ceny zakupu maszyny odstąpiła od umowy i wystawiła powodowi notę obciążeniową z uwagi na niewykonanie przez niego umowy na kwotę 50.000,00 zł. Pozwana nie kwestionowała faktu, że powód uregulował na jej rzecz zaliczkę, ani że po rozwiązaniu umowy powodowi przysługiwało mu roszczenie o jej zwrot, co wynika wprost z treści noty obciążeniowej.

W pierwszej kolejności należało zatem ustalić, czy zaszły przesłanki do obciążenia powoda karą umowną wskazaną w wystawionej przez pozwaną notą obciążeniową.

W pozwie powód wskazał, iż zapis §7 ust. 2 łączącej strony umowy stanowił próbę obejścia art. 483§1 kc, który dopuszcza zastrzeżenie kary umownej w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego.

Uwzględniając wyraźne brzmienie tego przepisu, nie może być wątpliwości co do tego, że powinność zapłaty kary umownej powstaje tylko w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego (zob. A. Szwaja, Kara, s. 41), a tego zastrzeżenia nie można zmienić wolą stron (zob. M. Piekarski, w: Komentarz KC, t. 2, 1972, s. 1185).

Kategorię zobowiązania niepieniężnego w rozumieniu art. 483§1 kc należy rozumieć szeroko. Obejmuje ono z pewnością zobowiązania niepieniężne przewidujące świadczenia o charakterze majątkowym np. zawarcie umowy przyrzeczonej oraz niemajątkowym np. powstrzymanie się od działalności konkurencyjnej. Jednak w praktyce kontraktowej można zaobserwować zastrzeżenie kar umownych także na wypadek skorzystania przez jednego z kontrahentów z uprawnienia kształtującego np. wypowiedzenia umowy lub odstąpienia od niej. Odstąpienie od umowy, na które powołuje się pozwana stanowi realizację uprawnień związanych z określonymi wypadkami niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązań z umów wzajemnych (art. 491-494 kc). Jednakże ocena skuteczności zastrzeżenia kary umownej na wypadek odstąpienia od umowy nie może być oderwana od oceny, na czym polegało niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Zastrzeżenie kary umownej na wypadek odstąpienia od umowy można zatem traktować jako formę uproszczenia redakcji warunków umowy, która pozwala na przyjęcie przez strony, że wypadki niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, które uprawniają stronę do odstąpienia od umowy, stanowią jednocześnie podstawę do domagania się zapłaty kary umownej (por. uchwała SN z dnia 11 kwietnia 2003 r., III CZP 61/03, wyrok SN z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 240/08, wyrok SN z dnia 07 lutego 2007 r., III CSK 288/06, post. SN z dnia 20 grudnia 2019 r., IV CSK 373/19).

Zgodnie z §7 ust. 1 pkt 1 i 2 przed wydaniem maszyny pozwana była uprawniona do odstąpienia od umowy, jeżeli powód nie dokona wpłaty zaliczki w terminie i na zasadach określonych w umowie lub nie dokona zapłaty pełnej ceny do dnia wydania maszyny, zaś w przypadku rozwiązania umowy przed wydaniem kombajnu z przyczyn leżących po stronie powoda pozwanej miała przysługiwać kara umowna w wysokości kwoty zaliczki.

Z konstrukcji kary umownej wynika, że zasadniczą przesłanką roszczenia wynikającego z art. 483 kc jest leżąca po stronie dłużnika wina w niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu zobowiązania. Przy tym konstrukcja odszkodowawczej odpowiedzialności kontraktowej oparta jest na zasadzie winy domniemanej (art. 471 kc) i z tego względu to na dłużniku spoczywa ciężar udowodnienia, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności.

Zgodnie z treścią art. 491§1 zd. 1 kc jeżeli jedna ze stron dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, druga strona może wyznaczyć jej odpowiedni dodatkowy termin do wykonania z zagrożeniem, iż w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu będzie uprawniona do odstąpienia od umowy. Regulacja ta dotyczy uchybienia przez dłużnika wzajemnego terminowi spełnienia świadczenia wskutek okoliczności, za które on odpowiada.

W przedmiotowej sprawie bezspornym było, że powód nie zapłacił reszty ceny sprzedaży kombajnu w terminie. Poza sporem pozostawało również, że pozwany nie złożył finansującemu oświadczenia o kompensacie, które było niezbędne do uruchomienia środków pieniężnych na zakup maszyny i wyłącznie z tego tytułu nie doszło do sfinansowania transakcji. Z zeznań słuchanego w sprawie świadka M. A., jednoznacznie wynika, że pozwana spółka kwestionowała wysokość kosztów windykacji, jak również okoliczność, że mając na celu uproszczenie i przyspieszenie procedury bank częściowo je umorzył. Przyznał to M. M. słuchany w charakterze strony. On zeznał również, że nie dostarczył żądanego pisma uznając, że skoro bank go wymagał, to winien sobie sam je przygotować. Ostatecznie leasing nie został uruchomiony z uwagi na brak oświadczenia pozwanej spółki o kompensacie. Odpowiedzialnością za powstanie tej okoliczności nie można obciążać powoda.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd uznał, że odstąpienie pozwanej spółki od umowy na podstawie §7 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 łączącej strony umowy było bezskuteczne. Jednakże wywołało skutki prawne na gruncie powołanej wyżej regulacji art. 491§1 zd. 1 kc.

Zgodnie z treścią art. 494§1 zd. 1 strona, która odstępuje od umowy wzajemnej, obowiązana jest zwrócić drugiej stronie wszystko, co otrzymała od niej na mocy umowy, a druga strona obowiązana jest to przyjąć.

Skutkiem ustawowego odstąpienia od umowy jest uznanie tej umowy za niezawartą. Obowiązek zwrotu świadczeń z umowy następuje z chwilą rozwiązania umowy w wyniku złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy przez jedną ze stron. Odstępujący może także żądać od drugiej strony zwrotu wszystkiego, co sam świadczył, bądź dokonać potrącenia (por. wyrok SA w Gdańsku z dnia 02 czerwca 2010 r., I ACa 334/10).

Tym samym pozwana spółka winna była zwrócić powodowi uiszczoną przez niego zaliczkę w wysokości 50.000,00 zł. Jednakże w dniu 08 czerwca 2016 r. wystawiła mu notę obciążeniową nr NO/01/06/2016 na kwotę 50.000,00 zł tytułem kary za niewykonanie umowy z dnia 26 kwietnia 2016 r. i zapisała w jej treści, że wpłata zaliczki na poczet zakupu kombajnu zostaje zaliczona na poczet noty.

Zgodnie z treścią art. 498§1 kc gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. W myśl §2 wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej. Zaś zgodnie z dyspozycją art. 499 kc potrącenia dokonuje się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Oświadczenie ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe.

Dla przyjęcia zasadności zarzutu potrącenia i jego skuteczności, niezbędne jest zatem zaistnienie przesłanek materialnoprawnych potrącenia wskazanych w art. 498§1 kc, które zobowiązany jest wykazać korzystający z potrącenia (pозwana), zgodnie z regułą rozkładu ciężaru dowodzenia (art. 6 kc i art. 232 zd. 1 kpc). Potrącenie oparte na ustawie następuje

w drodze jednostronnego oświadczenia (art. 499 kc), jednakże aby oświadczenie to mogło odnieść łączone z nim skutki umorzenia wierzytelności (art. 498§2 kc) w momencie jego składania musi wystąpić i trwać stan potrącalności. Mianowicie muszą współistnieć ustawowo określone przesłanki z art. 498§1 kc, a przede wszystkim muszą istnieć wzajemne wymagalne wierzytelności, których przedmiotem są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a które mogą być dochodzone przed sądem lub innym organem. Oznacza to, że składający oświadczenie o potrąceniu musi w stosunku do swego wierzyciela posiadać własną istniejącą już wierzytelność i wierzytelność ta w dacie potrącenia musi być wymagalna.

Przenosząc te rozważania na grunt rozpoznanej sprawy, stwierdzić należy, iż skoro pozwana nie wykazała, że przysługiwała jej wobec powoda wierzytelność z tytułu kary umownej, nie mogła skutecznie złożyć oświadczenia o potrąceniu swojej wierzytelności z wierzytelnością powoda o zwrot zaliczki.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd uznał roszczenie powoda w zakresie należności głównej za uzasadnione w całości, o czym orzekł w pkt 1 sentencji wyroku.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481§1 kc, w myśl którego jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Roszczenie o zwrot świadczenia staje się wymagalne z chwilą wezwania do jego spełnienia (art. 455 kc). Od tego momentu dłużnik może więc popaść w zwłokę. O ile świadczenie było pieniężne, od momentu wezwania do jego zwrotu można naliczać odsetki.

Pismem z dnia 30 czerwca 2016 r. powód wezwał pozwaną do zwrotu uiszczonej zaliczki w kwocie 50.000,00 zł w terminie 1 dni od otrzymania wezwania pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Wezwanie doręczono pozwanej w dniu 01 lipca 2016 r. Jednakże w pozwie powód zażądał odsetek od kwoty 50.000,00 zł od

dnia 20 lipca 2016 r. do dnia zapłaty, a Sąd był tym żądaniem związany (art. 321§kpc). Dlatego też Sąd uwzględnił roszczenie odsetkowe w tym zakresie zgodnie z żądaniem pozwu.

O odsetkach od kwoty 163,00 zł Sąd orzekł zgodnie z treścią art. 482§1 kc, zgodnie z którym od zaległych odsetek można żądać odsetek za opóźnienie dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa, chyba że po powstaniu zaległości strony zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy w zw. z art. 481§1 kc i zasądził je od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Tym samym Sąd uwzględnił roszczenia powoda w całości, o czym orzekł w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z treścią art. 98§1 i 2 kpc zgodnie z zasadą odpowiedzialności za jego wynik.

Na koszty te w rozpoznawanej sprawie złożyła się opłata sądowa od pozwu w kwocie 2.509,00 zł obliczona zgodnie z art. 13 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. tj. z 2018 r., poz. 623 ze zm.), koszty zastępstwa procesowego stron w kwocie 5.400,00 zł obliczone zgodnie z §2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.) oraz kwota po 17,00 zł tytułem opłaty od pełnomocnictwa wynikająca z art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz.U. Nr 225, poz. 1635 ze zm.).

Z uwagi na okoliczność, że pozwana przegrała proces w całości, winna w całości ponieść jego koszty. Dlatego też Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 7.926,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 5.417,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, o czym orzekł w pkt 2 sentencji wyroku.

W rozstrzygnięciu o kosztach procesu zawartych w wyroku Sąd nie uwzględnił kosztów sądowych poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa – Sąd Rejonowy w Kaliszu w wysokości 959,60 zł z tytułu zwrotu kosztów podróży świadków na rozprawę w dniu 19 września 2019 r. O kosztach tych Sąd orzeknie zgodnie z treścią art. 108¹ kpc, po prawomocnym zakończeniu sprawy.

sędzia Katarzyna Górna-Szuława